

Educatief activiteiten aanbod Primair onderwijs Schooljaar 2020-2021

Stichting Groenhart Leudal

GROEN HART
LEUDAL STICHTING
VRIJWILLIGERS
BEZOEKERS-
CENTRUM
LEUDAL

Voorwoord

De stichting **Groen Hart Leudal** (GHL) is een vrijwilligersorganisatie die gevestigd is in het Bezoekerscentrum in Haelen.

Een van de doelstellingen van deze organisatie, die gedragen wordt door vele deskundige en enthousiaste vrijwilligers, is het belang van een gezonde, diverse en evenwichtige natuur en milieu onder de aandacht te brengen van kinderen. Daar kan men niet vroeg genoeg mee beginnen. Immers de toekomst van de aarde ligt in handen van de jeugd!

GHL biedt voor alle leeftijden op maat gesneden programma's: van kleuters tot en met schoolverlaters.

Blader eens rustig door deze gids om te zien wat GHL op de plank heeft liggen. In overleg met de leerkracht(en) zijn uiteraard aanpassingen mogelijk, om eventueel een en ander in lijn te laten lopen met uw lesprogramma. De inzet van onze vrijwilligers ontlast de leerkrachten: van voorbereiding tot met excursie of les.

Let wel: de GHL-vrijwilligers ontzorgen de leerkracht, maar vervangen deze niet!

Ook is het mogelijk om in overleg een les/excursie over een in deze gids niet genoemd onderwerp te ontwikkelen. De oud-leerkrachten binnen onze organisatie sparren graag met u over op maat gemaakte lessen.

Kinderen brengen in dit informatietijdperk niet meer zoveel tijd buiten door en zijn minder in beweging dan vroeger. Wij organiseren onze lessen/excursies voor zover mogelijk dan ook het liefst in de natuur. Dat kan bij het bezoekerscentrum in Haelen of, als de locatie daarvoor geschikt is, in de omgeving van de school.

Sommige lessen lenen zich ook prima om in eigen beheer te verzorgen. Materialen die u daarbij nodig hebt kunnen bij GHL geleend worden. De benodigde spulletjes zijn in overzichtelijke leskisten opgeborgen.

De vrijwilligers van GHL laten de kinderen de natuur ruiken, zien, voelen, horen en proeven, terwijl hen spelenderwijs dingen worden bijgebracht.

Mochten er naar aanleiding van deze brochure nog vragen zijn, neem dan in eerste instantie per e-mail contact op met ghl.gidsen@gmail.com. Vermeld daarbij uw naam, een telefoonnummer en het tijdstip waarop u daar het best te bereiken bent.

Groene groeten,

Bestuur en vrijwilligers **Groen Hart Leudal**

Bestaande lessen/excursies

Titel	Groep(en)	Tijdsduur	Kosten		Periode	Klas wordt verdeeld in groepjes van
			Bij BCL	Op locatie		
Kabouterpad	1-2	1 uur en 15 minuten			sept.- nov. april - juni	5-6 ll.
De bever en ik	3-4	1 tot 1.5 uur			gehele jaar	n.v.t.
De bever, mijn knagende vriend	5 tot en met 8	2.5 uur			gehele jaar	n.v.t.
Uilen en braakballen pluizen	5 tot en met 8	1.5 uur			nov. – maart ¹	n.v.t.
Vlinders	5-6	2 tot 2.5 uur			nov.-mei ¹	n.v.t.
Ik was bij de bij	4-5	2.5 uur			nov. – maart ¹	n.v.t.
Bijen, onze gevleugelde vrienden	7-8	3 uur			nov. – maart ¹	2 * max. 16 ll.
Herfst in het Leudal	3 tot en met 8	2.5 tot 3 uur			sept. – nov.	max. 8 ll.
Lente in het Leudal	3 tot en met 7	2.5 tot 3 uur			april - juni	max. 8 ll.
Watch, landelijk project m.b.t. onderzoek van water	6 tot en met 8	Zie de omschrijving			april – juni sept. – nov.	n.v.t.
Duurzame energie	6 tot en met 8	2 maal 3 uur			gehele jaar	2 * max. 16 ll.
Vleermuizen: jagen in het donker	3-4	1 uur en 15 minuten			sept. - juni	n.v.t.
Vleermuizen: vreemde vogels	5 tot en met 8	1.5 uur			Sept. juni	n.v.t.

¹ = bij voorkeur

Beschikbare leskisten

Titel	Groep(en)	Tijdsduur	Kosten
Kabouterpad	1-2	1 uur en 15 minuten	
Watch, landelijk project m.b.t. onderzoek van water	7-8	Zie de omschrijving	
Molens	6 tot en met 8		
Wonderweb	5-6	Max. 8 lessen	
Smaaklessen	1 tot en met 8	Variabel	

Lessen / excursies

Kabouterpad

De leerlingen worden ontvangen door de gidsen.

Er wordt een inleiding verzorgd, waarna de kinderen een kaboutermutsje op krijgen en, als ze dat willen, geschminkt worden. Daarna gaan we in groepjes het bos in om kabouters te ontdekken. Bij elke kabouter wordt de leerling een opdracht gegeven of vindt een interactie plaats tussen de gids en de kinderen. De (eenvoudige) opdrachten, waarbij alle zintuigen geprikkeld worden, zijn aangepast aan het seizoen

Wist je dat hier in de buurt kabouters wonen? Tenminste, dat denken we, want overal zie je kabouter sporen. Kleine voetafdrukken in het zand, wielsporen van een kruiwagentje, geplet gras van een middagdutje. En je ziet ook wel eens een kabouter drolletje liggen. Echt waar!

Kabouters wonen meestal in holletjes in de grond of in een holle boom. Ze zijn heel aardig en natuurlijk dol op hun kabouterkindertjes. Ze zijn erg ijverig en behulpzaam en de hele dag druk in de weer. Waarmee? Als je het Kabouterpad loopt kom je daar vanzelf achter. Vergeet onderweg niet te zoeken naar kabouter sporen! En met een beetje geluk kom je een echte kabouter tegen...

De bever en ik

Na een korte film vertelt de gids in dialoog met de leerlingen over de bever en maakt daarbij gebruik van een Powerpoint presentatie en bevermateriaal (opgezet dier, knaagsporen etc.). Daarbij komen zaken als lichaamsbouw, leefwijze, leefomgeving, voedsel, veiligheid en voortplanting aan bod. Tevens is een kleurplaat beschikbaar.

Waar mogelijk gaan de gidsen ook met de kinderen het bos in om beversporen te ontdekken.

Bevers spelen een sleutelrol langs rivieren en beken. Zij nemen het natuurlijke onderhoud van oevers voor hun rekening. Met hun beitelvormige snijtanden knagen ze complete bomen om; om ervan te eten, om er beken mee af te dammen of om burchten mee te bouwen. Hun hout behoefte is wel 4.000 kilo per jaar: zo houden zij de boomgroei in toom, maken ze open plekken waar weer planten en bloemen kunnen groeien, zorgen ze voor een gevarieerde structuur en leeftijdsopbouw van het bos en verschaffen ze grote hoeveelheden klinkhout, een verzamelnaam voor al het dode hout langs en in de rivier.

Op plaatsen waar bevers dammen bouwen, zorgen ze bovendien voor extra dynamiek in het landschap. Achter de dam knagen bevers bomen om en verwerken het hout in de dam. De bast van takken en twijgen dient als wintervoer. Door de plaatselijke stuwung ontstaat een grotere diversiteit aan stroomsnelheden in het watersysteem, hetgeen tot meer variatie leidt in de fauna onder water. Het gevormde bevermeer vangt sediment van het beekje in, waardoor de dalbodem ophoogt. Het ondiepe water is een eldorado voor kikkers, libellen en andere waterdieren. In deze bevermeertjes groeien waterplanten, die door bevers gegeten worden. Zo creëren ze een extra voedselbron voor zichzelf.

De bever, mijn knagende vriend

De les bestaat uit een Powerpoint-presentatie en een film.

Ook wordt gebruik gemaakt van een opgezette bever, knaagsporen en een boekje over de bever. Er komen zaken aan de orde zoals lichaamsbouw, leefwijze, leefomgeving, voedsel, veiligheid en voortplanting. De gidsen gaan, waar mogelijk, ook met de kinderen het bos in om beversporen te ontdekken.

De bever terug in het natuurgebied Leudal

In 2002 zijn bevers uitgezet in het natuurgebied Leudal, twee paartjes waarvan één stel met jong kregen de vrijheid. Bovendien had een maand eerder zich ook al een exemplaar spontaan gevestigd in het beekdalengebied.

De bevers voelden zich thuis in het Leudal. De dieren hebben burchten gebouwd, territoria gemarkeerd en bever kinderen gekregen. Het zijn vegetariërs en knagen complete bomen om teneinde zich te voeden met de schors en de takken. Vooral door deze knaagsporen is de aanwezigheid van de bever zichtbaar in het gebied.

Uilen en braakballen pluizen

De gids vertelt in dialoog met de leerlingen over verschillende uilensoorten, hun bouw en leefwijze en maakt daarbij gebruik van opgezette uil(en), etc.

De leerlingen ontvangen een invulboekje dat tijdens de les wordt ingevuld. Ze worden zo niet alleen actief bij de les betrokken, maar kunnen zo later het geleerde nog eens nakijken.

Ieder kind krijgt ook een braakbal om uit te pluizen. Aan de hand van een zoekkaart wordt bekeken welke prooi(en) de uilen hebben verorberd.

Je maakt kennis met een aantal uilensoorten, hun kenmerken en bijzonderheden, hoe ze jagen en wat ze eten. Uilen eten natuurlijk het liefst muizen. Een paar uur na het innemen van voedsel spuugt de uil een braakbal uit. Een braakbal zit vol met onverteerbare delen als beenderen, haar en pluimen. Deze braakbal is meestal rond tot ovaal van vorm. Door echte braakballen te onderzoeken leer je welke soorten muizen dat zijn.

Met een zoekkaart benoem je de skeletonderdelen die je hebt uitgeplozen. Ondertussen oefen je al doende allerlei vaardigheden, zoals het vastleggen van je onderzoeksgegevens, het trekken van conclusies en het gebruik van instrumenten.

Vlinders

Aan de hand van een Powerpoint-presentatie door een gids en het invullen van een leerling-werkboekje "Vlinders", waarin kleur-, invul- en tekenmogelijkheden worden geboden, leren de kinderen:

- a. Inzicht verkrijgen in:
  - i. het leven van vlinders
  - ii. onderlinge verbanden (voeding, bestuiven)
  - iii. het nut voor de mens
- b. Vaardigheden verwerven in het omgaan met concreet materiaal.

Lang geleden dacht men dat rupsen en vlinders geheel verschillende dieren waren. Het duurde duizenden jaren voordat mensen erachter kwamen dat de kruipende, dikke rups later in zijn leven verandert in een fladderende, tere vlinder. Aan de vlinder gaan heel wat stadia vooraf. Van eitje naar rups, van rups naar pop, van pop naar vlinder. Vlinders staan voor lente, verliefdheid en zorgeloosheid. Helaas is er ook slecht nieuws: veel vlindersoorten hebben het moeilijk in Nederland. In Nederland leven meer dan 2400 soorten vlinders, maar dat zijn niet allemaal dagvlinders. Een groot deel daarvan zijn nachtvlinders of micro-vlinders (heel kleine vlindertjes). Er leven nu nog 53 soorten dagvlinders in ons land. Er zijn er al 17 verdwenen uit Nederland. Dat komt bijvoorbeeld doordat hun leefgebieden aangetast zijn.

Bijen: ik was bij de bij

Aan de hand van invullen van een werkboekje "Ik was bij de bij" met kleur-, puzzel-, invul- en tekenmogelijkheden wordt de les gegeven. Er wordt ingegaan op: het leven van de bij, onderscheid mannelijk/ vrouwelijk (koningin, dar, werkster), onderlinge verbanden (voeding, bestuiven), het nut voor de mens, het leven van de imker, de bijenstal, wat de mens met de producten van de bij doet. Ook verwerven de leerlingen vaardigheden in het omgaan met concreet materiaal.

Bijen zijn sociale insecten. Ze leven in een kolonie. Elk individu heeft een taak in dienst van de kolonie te vervullen. De individuele honingbij bestaat dus eigenlijk niet. In een bijenvolk vinden we: een koningin die als enige eitjes kan leggen, duizenden onbevuchte werksters die uit die eitjes nieuwe bijen opkweken en een aantal darren (mannetjes bijen) die paren met jonge koninginnen. Om het volk te laten voortbestaan moet er heel wat gebeuren. De werksters doen hun naam eer aan: jonge werksters zijn huisbij, Zij verzorgen de larfjes, bouwen de honingraat en helpen bij het opslaan van honing en stuifmeel. Na drie weken vliegen ze uit om water, nectar en pollen te verzamelen, het voedsel voor de ontwikkeling van het bijenvolk. Een werksterbij leeft in de zomer slechts zes weken. De werkverdeling in het bijenvolk is min of meer leeftijdsgebonden. Voor elke taak zijn er altijd werksters beschikbaar.

Bijen: onze gevleugelde vrienden

Door middel van een film, materialen over bijen en kleurenfoto's wordt er diep ingegaan op: het leven van de bij, onderscheid mannelijk/ vrouwelijk (koningin, dar, werkster), onderlinge verbanden (voeding, bestuiven), het nut voor de mens, het leven van de imker, de bijenstal, wat de mens met de producten van de bij doet.

Tijdens de les wordt gebruik gemaakt van een werkboekje "Bijen, onze gevleugelde vrienden"

Bijen... wat zijn dat? Bijen horen bij de insecten, net als b.v. wespen, vliegen, muggen en vlinders. Hun lichaam bestaat uit drie delen.

De kop: Hieraan zitten twee antennes en twee grote facetogen. Een facetoot bestaat uit allemaal kleine oogjes die allemaal een andere kant opkijken. Probeer het maar eens met een vlieg. Van welke kant je ook komt, hij ziet je altijd.

Het borststuk: Hieraan zitten twee paar vleugels en drie paar poten.

Het achterlijf: Dit bestaat uit beweegbare stukjes (segmenten). Je ziet de donkere ringen. Een bijenvolk. Een bijenvolk woont in een korf of kast vol met raten. Die raten bouwen de bijen van bijenwas de uit hun achterlijf komt. De bijen kauwen de was en maken er raten met zeshoekige cellen van. In een bijenvolk leven: koningin, werkbijen en darren. Ze ebben elk hun eigen taak in het bijenvolk.

Herfst in het Leudal

Gewapend met hun zintuigen als belangrijkste gereedschap bezoeken de kinderen o.l.v. een schoolgids het Leudalgebied. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de natuur in het jaargetijde herfst. Paddenstoelen worden onder de loep genomen, de vorm van de diverse afgevallen bladeren wordt bekeken, de kinderen gaan op zoek

naar spinnen en spinnenwebben etc. Onderweg wordt veel aandacht besteed aan natuurbeleving

De herfst is weer begonnen. De natuur verandert van kleur en biedt een spectaculair aanzicht. Paddenstoelen schieten uit de grond en de bomen laten de bladeren vallen. Het wordt steeds vroeger donker.

Kenmerken van de herfst:

- *De zon heeft steeds minder kracht omdat hij lager staat en buiten wordt het steeds kouder.*
- *De wintertijd gaat weer in.*
- *Bomen en planten maken zich op voor de winter.*
- *Je ziet veel vruchten en zaden in het bos.*
- *Sommige dieren maken zich klaar voor hun winterslaap of winterrust.*
- *Trekvogels trekken naar warmere gebieden om te overwinteren.*

Lente in het Leudal

Gewapend met hun zintuigen als belangrijkste gereedschap bezoeken de kinderen o.l.v. een schoolgids het Leudalgebied. Hierbij wordt aandacht geschonken aan de natuur in het jaargetijde lente. Ze kunnen allerlei opdrachten doen, zoals het nemen van een watermonster uit een poel of beek, het bekijken van waterdiertjes en bodemdiertjes, de boomhoogte bepalen met behulp van een boomhoogtemeter en het meten van de watersnelheid. Onderweg wordt veel aandacht besteed aan natuurbeleving

Vroeg in het voorjaar komt er in de natuur van alles in beweging. Het bevroren water van de winter gaat smelten en stromen. De vruchtbare humuslaag die voortgekomen is uit het herfst afval, wordt nu langzaam opgenomen. Elk jaar is de lente weer een wonderlijk iets. Alles wat verstopt was in de winter, komt in de lente naar boven. Als je dacht dat iets dood was, dan komt het nu tot leven. Denk bijvoorbeeld aan een verdorde tak aan een boom, in het voorjaar komen er opeens knoppen aan en blijkt hij te gaan bloeien. En dit zijn niet de eerste tekenen waar je aan kunt zien dat de lente komt. De eerste verschijnselen waren al eerder aan de gang en vonden plaats diep in de grond. Onder de grond zijn de eerste tekenen al gaande, want alle planten zijn bezig zich opnieuw te verbinden met de aarde. Zaadkiemen zijn bezig om hun wortels te vormen en ook alle bomen en struiken die overwinterd hebben, zijn bezig hun wortels uit te breiden. Voordat je de eerste bloembollen boven de grond uit ziet komen, hebben ze in de grond al nieuwe haarwortels gevormd. Nadat ze 'geworteld' hebben groeit de plant uit de aarde omhoog, richting het licht waar de eerste zonnestralen op hun schijnen en zien wij als mensen dat de lente begint.

WATCH-veldwerk

WATCH is een landelijk (en zelfs internationaal) educatie-project over water. Onderdelen: veldwerk; speciaal voor Limburg ontwikkeld spel (soort ganzenbord) over water in de Provincie; Uitdagingen: door leerlingen te maken water werkstukken (ook te gebruiken als verrijkingsstof). Bij het veldwerk onderzoeken de leerlingen een poel, plas of beek a.d.h.v. opdrachten verdeeld over 4 posten en een opdrachtenboekje (WATCH-log boekje). Ze kijken o.a. naar de kwaliteit van het water en wat er allemaal in groeit en leeft.

Watch is een activiteitenprogramma voor jongeren tussen de 10 en 14 jaar. Het is een landelijk project, waarbij jongeren actief onderzoek doen naar het water in de eigen omgeving. De Watch formule komt oorspronkelijk uit Engeland. De deelnemende jongeren, Watchers genaamd, verzamelen met hun klas, jeugd- of natuurclub allerlei gegevens over water. Met Watch leren de kinderen wateronderzoek doen en samen te werken. Daarnaast leren ze ook veel over natuur en het milieu. Want hoe ziet een waterhoentje er eigenlijk uit? En wat is de zuurgraad van de onderzoek plek? Watch is ook plezier beleven aan het buiten zijn. Het draait om spelenderwijs de omgeving te verkennen, om verbazing en verwondering en nieuwe ervaringen.

Duurzame energie

Deze activiteit bestaat uit 2 modules:

Les: Op school

Korte introductie gevolgd door praktijkopdrachten voor en door de leerlingen. Dit stukje praktijk omvat opdrachten met als doel bewustmaking van energiegebruik en werken met duurzame energievormen. Bij dit laatste stukje praktijk gebruiken we de leskisten Duurzame Energie welke hiervoor speciaal zijn ontworpen en waarbij leerlingen ook daadwerkelijk ervaren dat

energie duurzaam is op te wekken.

Excursie: bezoekerscentrum Leudal (Roggelseweg 58, Haelen)

Korte presentatie Duurzame Energie gecombineerd met een excursie naar de windmolen van Zuidenwind in Neer en een excursie naar de Watermolen St. Elisabeth bij het Bezoekerscentrum.

Duurzaam houdt in dat iets oneindig of dat de bron onuitputtelijk is. Wanneer energie opgewekt kan worden uit een bron die onuitputtelijk is, wordt er dus gesproken over duurzame energie. Het gebruik van duurzame energie is van belang voor het milieu, omdat het wordt gezien als hét alternatief voor de schadelijke fossiele brandstoffen (aardolie en aardgas). Bij het opwekken van duurzame energie wordt er gebruik gemaakt van bronnen als de zon, de wind en het water. Deze bronnen zijn oneindig beschikbaar, in tegenstelling tot fossiele brandstoffen, en zijn ook niet schadelijk voor het milieu. Duurzame energie komt dus in verschillende vormen voor.

Vleermuizen: jagen in het donker

Gids vertelt d.m.v . een groepsgesprek over de vleermuis. Wat is een vleermuis, wat eet hij, waar woont hij. Als hulpmiddel wordt een praatplaat via digibord gebruikt. Ter verduidelijking wordt een filmpje vertoond. Ook wordt er een verhaaltje over de vleermuis verteld. Alle leerlingen krijgen een plakvel en plaatjes om erop te plakken.

Gedurende de les worden de plaatjes ingeplakt en een vleermuis gevouwen, gekleurd of geplakt.

Je maakt kennis met een aantal vleermuissoorten, hun kenmerken en bijzonderheden. Hoe ze jagen, wat ze eten en waar ze wonen. Vleermuizen eten voornamelijk insecten. Overdag verblijven ze in holtes van bomen, onder daken, in grotten en kelders. In de schemering gaan ze op jacht. Ze hebben heel goede oren en maken gebruik van echolocatie. 's Winters houden ze een winterslaap. Vijanden van de vleermuis zijn o.a de mens, roofvogels, katten.

Vleermuizen: vreemde vogels

Gids vertelt m.b.v. een Powerpointpresentatie over verschillende vleermuissoorten, hun bouw en leefwijze. In de presentatie zijn enkele filmpjes ingebouwd om alles te verduidelijken.

Alle leerlingen krijgen een boekje om in te vullen en een plaatjesvel met vleermuizen.

Gedurende de les worden de boekjes ingevuld, plaatjes ingeplakt en een vleermuis gevouwen of geplakt.

Je maakt kennis met een aantal vleermuissoorten, hun kenmerken en bijzonderheden. Hoe ze jagen, wat ze eten en waar ze wonen. Vleermuizen eten voornamelijk insecten. Overdag verblijven ze in holtes van bomen, onder daken, in grotten en kelders. In de schemering gaan ze op jacht. Ze hebben heel goede oren en maken gebruik van echolocatie. 's Winters houden ze een winterslaap. Vijanden van de vleermuis zijn o.a de mens, roofvogels, katten.

Leskisten

GHL beschikt over een vijftal leskisten voor verhuur.

Al deze kisten bevatten benodigde materialen en handleidingen voor de leerkracht om de les/excursie in eigen beheer uit te voeren.

*Het betreft leskisten voor het **Kabouterpad** en **Watch-veldwerk**, waarvan beschrijvingen zijn terug te vinden op de vorige pagina's.*

*Daarnaast beschikt GHL over leskisten **Molens**, **Wonderweb** en **Smaaklessen**. Op de volgende pagina's treft u daar meer informatie over.*

Molens

M.b.v. de molenleskist gaan de leerlingen zelf graan malen, zaden stampen, gerst pellen, houtzagen en water scheppen. Zo leren de kinderen hoe grondstoffen eerst handmatig, daarna met wind- en waterkracht worden bewerkt tot een product. Ook de techniek in de molen komt uitgebreid aan bod. Ook leren de kinderen verschillende typen molens in Limburg kennen.

Als aanvulling op de kist is een molenbezoek aan te vragen bij diverse wind- en watermolens in de omgeving (voor excursiemogelijkheden zie www.limburgsemolens.nl of www.leumolen.nl/leudalmolens en klik door naar 'Openingstijden Leudalmolens').

Een molen is een werktuig met uiteenlopende functies. Hij kan dienen tot het vervaardigen van meel, olie, verf enzovoorts, het zagen van hout tot het oppompen van water. Een molen kan worden aangedreven door de wind, water, elektriciteit, de spierkracht van mensen (handmolen, tredmolen) of dieren (rosmolen). De toegenomen interesse in alternatieve energievormen zorgt er onder andere voor dat met we met andere ogen naar molens kijken. Vroeger waren ze zo gek nog niet. De molenaar deed zijn werk met behulp van de wind of van een snelstromende beek. Dat koste niets en was ook nog eens goed voor het milieu.

Wonderweb

Met WonderWeb ontdekken leerlingen in de directe omgeving van school de verscheidenheid aan dier- en

plantensoorten, de relaties daartussen en het belang van die verscheidenheid ook wel "biodiversiteit" genoemd. WonderWeb doet dat met een aantrekkelijke en eigentijdse combinatie van buitenactiviteiten in de schoolomgeving.

Het woord 'biodiversiteit' kan je opsplitsen in twee woorden. 'Bio' betekent leven en 'diversiteit' betekent verscheidenheid. Dus biodiversiteit gaat over de verscheidenheid aan plant- en diersoorten die leven op aarde.

Maar waarom is biodiversiteit eigenlijk zo belangrijk? Daar zijn verschillende redenen voor:

Ten eerste is het belangrijk voor de mens:

- We worden er gelukkig van: want wie wordt niet blij van fluitende vogels of fleurige bloemen?*
- We halen al ons voedsel uit de natuur! Zonder verschillende dieren of planten zouden we dus verhongeren.*
- Verschillende planten worden gebruikt om geneesmiddelen mee te maken. Ze genezen ons dus als we ziek zijn.*
- Huizen worden gemaakt met hout, kleding met katoen en autobanden met rubber. Al de grondstoffen die de mens gebruikt komen rechtstreeks uit de natuur.*
- Zonder hout, steenkool of aardolie kunnen we ons niet verwarmen, de natuur zorgt dus ook voor energie.*

Ten tweede is het ook belangrijk voor de natuur:

- Koolstof, zuurstof en water zijn stoffen die de aarde nodig heeft. Die stoffen worden aangemaakt door de planten zelf!*
- Bepaalde kleine diertjes, zoals de regenworm bijvoorbeeld, breken natuurlijk afval af zoals bladeren of dode dieren. Daardoor helpen ze de bodem mee vruchtbaar te houden.*
- Andere dieren, zoals insecten of vogels zorgen voor het bestuiven van bloemen. Zo blijven er genoeg mooie bloemen in de natuur.*

Smaaklessen

Smaaklessen wil bij kinderen interesse opwekken voor voedsel. Daarbij staat een positieve speelse benadering centraal. Een kind dat positief staat tegenover eten, wil er ook meer van weten!

De kist bevat voor elk niveau lessen om smaken te ontdekken, naar het eigen eetpatroon te kijken en te ontdekken waar het voedsel vandaan komt. In elke les zijn proefjes opgenomen om de beleving van voedsel optimaal tot uitdrukking te brengen. De kist bevat veel materialen om de proefjes uit te voeren. Daarnaast zijn extra activiteiten aan te vragen ter ondersteuning van smaaklessen bv een smaakfeest of een kok in de klas!

Een introductieworkshop voor de leerkracht behoort tot de mogelijkheden.

Een introductiefilm treft u aan op www.smaaklessen.nl (leerkrachten)

Smaaklessen is een uniek lesprogramma over eten en smaak voor groep 1 t/m 8 van de basisschool. Het beleven van voedsel staat centraal. Door Smaaklessen krijgen kinderen flink wat kennis over eten én ervaring met gezond en duurzaam kiezen. Eten is kiezen! En we hebben veel te kiezen. Eten we vegetarisch of vlees? Neem ik een appel of koek mee naar school? Les ik mijn dorst met cola of water? Door middel van Smaaklessen wordt de nieuwsgierigheid en interesse van kinderen naar hun eten opgewekt. Weten waar je eten vandaan komt helpt om bewuste, gezonde keuzes te maken. Binnen Smaaklessen komt het thema voeding breed onder de aandacht. De onderwerpen die aan bod komen zijn opgedeeld in vijf pijlers: smaak, gezond eten, voedselproductie, consumenten vaardigheden en koken.

Bijlage – Algemene voorwaarden

Activiteiten bij Bezoekerscentrum Leudal (BCL)

Heeft u een activiteit aangevraagd die wordt uitgevoerd bij Bezoekerscentrum Leudal, dan verwachten wij het volgende van u:

- De activiteit begint bij de boomstammen van het Bezoekerscentrum Leudal, Roggelseweg 58 te Haelen.
- Komt u met de auto, dan kunt u deze parkeren op de parkeerplaats van Staatsbosbeheer.
- Komt u met de fiets, dan kan deze geplaatst worden in de fietsenstalling bij het Bezoekerscentrum. Zo blijft de invalidenplek voor het museum vrij voor minder validen.

Organisatie Activiteiten

- Verdeel de groep vooraf in subgroepen. Het aantal subgroepen is afhankelijk van de groepsgrootte en het aantal beschikbare gidsen. In de bevestigingsbrief staat vermeld hoeveel subgroepen u maakt.
- Wanneer een Basisschool begeleiding levert: per subgroep 1 begeleider (leerkracht/ouder) die bij voorkeur niet bij het eigen kind is ingedeeld.
- Bij Speciaal Onderwijs 2 begeleiders per subgroep.
- Tijdens de activiteit wordt tijd gepland voor een korte pauze. Hier kunnen de kinderen hun meegebrachte eten en drinken nuttigen.

Huisregels

- Indien de kinderen in het bezoekerscentrum verblijven geldt wat betreft de ruimtes, het museum, de tentoonstelling en de winkel: " Kijken met de ogen en niet met de handjes ".
- Eventuele schade en verlies van de gebruikte educatie-materialen kunnen op de school worden verhaald.
- Na gebruik van de gehuurde materialen dienen deze schoon te worden teruggebracht.
- Het Bezoekerscentrum is niet aansprakelijk voor ontstane schade aan persoonlijke bezittingen.

U kunt van ons verwachten:

- Wij leveren per subgroep 1 schoolgids.
- Bij aankomst bij de boomstammen naast het Bezoekerscentrum wordt u door onze schoolgidsen welkom geheten en wordt gestart met de activiteit.
- Als in overleg met de medewerkers van het Bezoekerscentrum wordt bepaald dat het weer te slecht is om met de kinderen verantwoord naar buiten te gaan, dan hebben wij een vervangend programma binnenshuis in het Bezoekerscentrum.
- Het Team Educatie zal met u duidelijke afspraken maken over de activiteit met betrekking tot: datum, tijdstip, duur, aantal gidsen, benodigde materialen, te printen materialen, voorbereiding, aantal groepjes en benodigde ruimte op school etc.

Annuleringen

- Door de school langer dan zeven dagen vóór de aanvang van de activiteit: geen kosten.
- Door de school tussen zeven dagen en 24 uur voor de aanvang van de activiteit: 50 % van de kosten.
- Door de school binnen 24 uren voor de aanvang van de activiteit: 100% van de kosten.
- Als het Bezoekerscentrum Leudal helaas genoodzaakt is een activiteit te annuleren in verband met omstandigheden: geen kosten.
- Kosten bij wijziging datum of soort activiteit: Bij een wijziging van de datum of de soort activiteit door de school meer dan twee weken voor aanvang van de activiteit: geen kosten.
- Bij een wijziging van de datum door de school binnen twee weken voor aanvang van de activiteit: € 15,-.
- Als Bezoekerscentrum Leudal een activiteit moet annuleren kan in overleg, zonder extra kosten een nieuwe datum worden afgesproken.

